

Fra Jupiter til Nes.

Forfatteren Gustaf Frøding på Tandem 28.5. – 12.10. 1894

Av O. Henrik Akeleye Braastad¹

*”Jag är ifrån Månen eller Jupiter
och har af misstag kommit hit”*

Gustaf Frøding
i brev til søsteren Cecilia,
fra Nes, august 1894

Bidrag til
Årbok for Nes Historielag 2004
Utgitt av Nes Historielag
Redaktør: Nils Røhnebæk

Andre mai 1894 satt den berømte svenske forfatteren, lyrikeren, essayisten og journalisten Gustaf Frøding og åt og drakk på Stadshotellet i Karlstad. Kolossalt. Og røykte sigar. Men plutselig fôr den venstre hånden – i en brå og utilsiktet bevegelse – mot høyre og slo sigaren ut av forfatterens høyre hånd. Det klikket, totalt. Et par-tre promille for mye hadde det vært og det hadde det vært for lenge. Ferden gikk til søsteren og sykehuset i Gøteborg, nesten mai ut. Sist i mai kommer han til Nes, til Tandem Sanatorium der dr. Johan Holm drev sanatorium. Han tar inn på Fossum Gård ved Mjøsstranda, der søsteren Mathilda bor.

¹ Forfatteren er gårdbruker i Vingrom og spesialrådgiver i nasjonal forskningsøkonomi og forskningsorganisasjon. Han har foran jubileumsåret 2005 også stipend fra Svensk-norsk Samarbeidsfond (Stockholm) for å studere Gustaf Frødings forsonende litterære og lyriske bidrag til unionsdebatten i 1890-årene.

Nes 1894 er ikke den litterære verdens navle. Hans dansk-norske oversetter Alma Forsberg² bekymrer seg i et brev til ham på Nes over det forlatte om enn "overmatende" sanatoriestedet han har havnet, men forfatteren svarer henne i et brev fra Nes i september: "...och så tänk, att kalla mitt vackra landskap för ett gröfat! Det är vackert här, nästan lika vackert som i låternas Wermland".

Nede hos Mathilda på Fossum lever de to søsken, til tider også et rolig liv i en avsondret tosomhet. "Nu är jag här nere hos Matti (Mathilda) igen och befinner mig jämförelsesvis väl efter min fjälltur den friska luften där uppe gjorde mig godt"³ det er etter en uke i Gausdal."Mathilda och jag har stundatals haft det rätt trefsam, läggande kabaler på kvällarna och samtalande om märkvärdigheter på Tandem hos doktors"⁴.

Gustaf Frøding er nå høsten 1894 allerede berømt, for de få som den gang leste. 1891 har han bejublet gitt ut sin første diktsamling, "Gitarr och Dragharmonika" Mens han hadde ligget på sykehus i Gøteborg på vei til Nes hadde hans andre diktsamling, "Nya dikter" kommet ut, og sitt resthonorar får han utbetalt fra bokforleggeren Albert Bonnier den dagen han kommer til Nes. Siden kommer mer penger, fra avisskriveriene i Karlstad - og han tigger enda litt mer i forskudd. På Nes, syk, er han fortsatt fast medarbeider i Karlstads-tidningen, en radikal vestsvensk avis i de tider. Et par år tidligere har han utgitt et hefte om og med diktoversettelser av Skottlands nasjonalskald, Robert Burns og han har medvirket til en stor biografi om Strindberg⁵. I svenske aviser, i Värmland men også i Uppsala og i Göteborg, til tider i Stockholm er han etablert som avisskribent, kåsør og essayist. I juli tar han altså en kort tur til Gausdal, til sanatoriet på Skei, men kommer tilbake til Nes og her blir han til midt i oktober, den senere del av oppholdet stadig mer fast oppe på Tandem.

Skrall er han som han kommer, i løpet av juli blir han bedre, men opp og ned går det, skjønt under høsten på Nes er han ganske så produktiv. Det må han også være, han skriver for å finansiere oppholdet. I sin egen avis, Karlstads-tidningen, skriver han kåserier og på dialekt om lokale hendelser og tildragelser i Värmland. Likeså leverer han bidrag til hva han på det tidspunktet tenkte skulle bli et historisk portrett av Värmlands hovedstad, Karlstad, antatt inspirert av Alexander Kiellands aktuelle epos (Garmann & Worse) om Stavanger.⁶ Han arbeider også med en samling med folkelivsdikt på dialekt fra Värmland, en samling som skulle komme ut i 1895 ("Räggler och paschaser").

Når Gustaf Frøding i 1894 kom tilbake til Norge, det er for 3dje gang, var det til Nes. Sanatoriet Tandem toppet "Amerika" over Tingnes, Tandem med landskapet ble fem år etter Frødings opphold på høsten 1900 malt av maleren, Christian Krohg ("Landskapet på Tandem") under kunstnerens hysj-hysj opphold for sine nerve og alkoholproblemer høsten 1899 til sommeren 1900.

² Hun skulle gi ut hans dikter i norsk språkdrakt ("Udvalgte digte") på Cammermeyers Forlag i 1898 - med den norskspråklige Frøding hengende kritisk over skulderen.

³ Brev til Søsteren Cecilia Frøding fra Nes i august 1894

⁴ Brev til Cecilia Frøding fra Nes i september 1895.

⁵ Han har vært medredaktør under hovedredaktøren, greven Birger Mørner. Han har også i boken skrevet om Strindbergs lyrikk. Arbeidet med boken har brakt ham i kontakt med bl.a. Arne Garborg og Olav Duun, likesom med Knut Hamsun som han også har truffet og beskrevet fra Lillehammer.

⁶ Artikkelen i Karlstads-tidningen heter "Stan" (Byen) og er fra juli. "Härmed början till en längre berättelse om ett småstadslif – det skall bli en bok i sinom tid", skriver Frøding i juli til avisens eier, Albin Forssell i Karlstad.

Figur 1 Utsikten fra Frödings Tandem idag. Nes Kirke i midten, Helgøya over Sundet.

Gustafs søster Mathilda – morfinisten - hadde vært på Nes tidligere⁷, i hvert fall vet vi at hun 1891 oppholdt seg på Nes⁸, på Tandem, og i 1894 var altså de to søsknene sammen på Nes. Til Nes hadde hun hatt med seg hest, vogn og egen gårdskar, Anders Andersson, som hadde arbeidet hos Mathilda i Värmland på hennes gård Slorudsborg⁹. Christian Krogh malte ”Anders Andersson - Tandems altmuligmann” i 1900 - pekende mot den viktige utedoen¹⁰.

Figur 2 Anders Andersson malt av Christian Krogh 1890 – pekende bestemt mot utedoen.

⁷ Fra Brunskog ved Arvika i Värmland kommer hun til Oslo 1888, der hun driver pensjonat. Etter overdosering med morfin i tidlige ungdomsår ved en behandling for en øyesykdom er hun brakt inn i et farlig avhengighetsforhold.

⁸ Mathilda medbrakte endog sitt arvede piano til Nes.

⁹ Livet mellom Gustaf og Mathilda på Slorudsborg og med den eldre av ”rättarna”, Anders Jenscha – Anders Anderssons kollega der – er skildret i skuespillet ”Mathilda och Gustaf” som årlig oppføres på sommerfestivalen Gammelvala utenfor Arvika, i Brunskog, skrevet av Elof Person og tonsatt..

¹⁰ Pasientene på Tandem var tilbøyelige til å late vannet i urinfarvede kremmerhus i snøen utenfor sanatoriet, noe den myndige Anders Andersson forsøkte å motarbeide ved klare anvisninger mot utedoen. Fortalt av Kristian Kirkeby, Tingnes til Christian Sandberg, sommeren 2004.

Anders Andersson var født 1861, slik var han jevnårig med søsknene Frøding, ett år yngre enn Gustaf. Han levde på Nes helt frem til 1954 og er slik fortsatt husket av mange. Knappt noen i Norge forvaltet slike kunnskaper om søsknene Frøding som Anders, disse må han ha delt med mange under sitt lange liv på Nes, men de synes så langt verken identifiserte eller sammenstilte i nutiden. Fra Brunskog i Värmland hadde han vært ”rättare” på gården Slorudsborg hos Mathilda, også mens Gustaf bodde der. På Tandem er han beskrevet som snekker, endog som ”portier” – altmuligmann var nok ordet.¹¹ Anders Andersson skulle senere i livet komme til å virke som brennerimester på Kvam Brenneri på Nes, mens han på somrene var bademester på Sandefjord Bad.

Mathilda hadde også ansatt egen ”pige”. Hennes nærvær på Nes var både som deltid med-jordbruker på gården Fossum ved Mjøsstranda og på Tandem, der var hun vekselvis pasient og også medarbeider i sanatoriets drift. Gården var den gang eid av søstrene Marie og Oline Fossum som hadde tatt over etter at broren var omkommet ved en ulykke.

Figur 3 Tandem Sanatorium

Tandemlegen, dr. Johan Weiner Krohn Holm hadde 1888 etablert et nervesanatorium, mest for alkoholister og morfinister – i startåret et pionertiltak i europeisk sammenheng¹². Dr. Holm var en bygdematador, stor og ruvende, høyreist med et skarpt blikk over et høyt holdt hode. Legen tilskrives et godt humør og en rungende latter, under en frodig og iøynefallende mustasje. Det går fortsatt frasagn om hans kroppsstyrke. Han hadde vært ansvarlig for ”Toftes Gave” på Helgøya. 1902 hadde Tandem 40 sengeplasser, siden starten hadde da sanatoriet hatt 140 pasienter. Av disse var 91 norske, 14 svenske, 32 danske og 3 finske. Slik var også Tandem et større nordisk pasientmiljø¹³. På Tandem var det i tilknytning til sanatoriet et snekkerverksted og også muligheter til metallsløyd. Mangfoldige dr. Holm underviste for øvrig selv også i intartiaarbeider. Den praktisk udugelige Frøding torde imidlertid også den gang ha vært så langt borte fra intartia som noen kunne tenkes komme. Tandem hadde for øvrig et eget stort bibliotek og hadde endog tilrettelagt et eget boktrykkeri.

Dr. Holms terapi var hva alkoholistene angikk plutselig og totalt avhold – ingen nedtrapping.

¹¹ Anders Andersson bodde på LilleTandem, kjøpte senere eiendommen Blili.

¹² Navnet Tandem, tospann, kom av at legen her på samme tid ønsket å drive sanatorium og egen legepraksis.

¹³ Det er verd å merke at det på Nes i perioden ble drevet store dyrkningsprosjekter i jordbruket og i sommerhalvåret medvirket det store flokker av svensker i dette arbeidet. Disse kan – likesom senere med jernbanearbeiderne på Lillehammer – vært en kontaktsfære for dikteren.

Noe beroligende midler ble anvendt, som sovemiddel benyttet dr. Holm kloral med opium. Og ellers sund kost og fysisk og psykisk aktivitet. Sanatoriet oppmuntret også interessen for dramatikk blant pasientene, pasienter og personale oppførte endog skuespill på kommune-lokalet på Tingnes.

Figur 4Fossum Gård, der Mathilda og Gustaf bodde det meste fra starten av Nesoppholdet.

Gustaf Frøding var en sylskarp iakttaker av personene i sine omgivelser, det gjaldt også leger, kanskje mer enn hva dr. Holm var komfortabel med. ”Dr. Holm har sluppet ut ur sitt fängelse och difterien är på retur så att Mat. (Mathilda) håller sig mera hemmavid¹⁴”, skriver han i august etter legens egen sykdom – så legen kan ta tak i pasienten påny:”Jag är ifrån Månen eller Jupiter och har af misstag kommit hit. Där jag betraktas som en bortbyttning och känner mig vara en sådan” skriver han.¹⁵ Etter tre måneders opphold skriver han om patriarken på Tandem:”Doktorn är ett stort präktigt barn, tycker jag, naiv och godmodig som ingen annan. Det är visst bättre att vara sådan än raffineradt djupsinnig och världserfaren”.

Frøding ankom Nes og Tandem i særdeles slett mental forfatning, frem over sommeren og høsten bedret det seg. Fra Nes skriver han til søsteren Cecilia at hørte stemmer, gjorde automatiske bevegelser, gjorde underjordiske ferder, opplevde jordens sammenstøt med andre planeter og omgikk mahatmaer. Men så løsnet det for dikteren, da kommer diktet ”En flik av framtiden” og ”Aningar” som signaliserer at forhåpning og livsmot er på vei tilbake igjen. Frøding brukte sine hallusinasjoner fra Nes i diktene ”Drømmer i Hades” og også i ”Bergslagstroll¹⁶”. Fra Nes skriver han også på dialekt diktet ”Illäckt folk¹⁷” (Slemme folk). I

¹⁴ Søsteren Mathilda var tidvis selv pasient, tidvis medhjelper på Tandem. Det kan være grunn til å tro at hun (som selv var landbruker) til tider endog medvirket i jordbruket på Fossum som den gang drevs av to enslige kvinner.

¹⁵ Brev til søsteren Cecilia fra Nes i august 1894

¹⁶ I en revidert utgave.

¹⁷ Det trykkes i Karlstads-tidningen 4. juli 1894.

dag anser vi at Frøding ikke var schizofren eller psykotisk - fordi han hele tiden var sine hallusinasjoner bevisst. Nesoppholdet eksemplifiserer nettopp at han gjorde dem produktive i sin diktning og også att hans dikteriske kraft fortsatt besto endog i svært plaget sinnstilstand.

Forfatteren Gustaf Frødings litterære bidrag fra Nes*:

Lyrikk

Drømmer i Hades
Bergslagstroll (inneholder hallusinasjoner fra Tandem)
Aningar
En flik av framtiden
Illåckt fölk
Skrømt
E fin vise
Studentjakta

Prosa

Stan (Et stadsepos om Karlstad)
Resbrev från Norge (Nes-Skeikampen-Nes)

*

Med all sannsynligvis gjør Frøding i perioden også en del forarbeider til diktsamlingen "Räggler och paschaser" (1985). I hele sitt liv bearbeider Frøding sine tidligere og aktuelle dikter, helsetilstand tilsynelatende uvedkommend., Dette har nok også skjedd under Nesoppholdet.

I hans tyngste stunder var det fremfor alt Anders Andersson som evnet å styre ham. Også for Mathilda var Anders Andersson den person som psykologisk og fysisk evnet å kontrollere den rasende kvinnelige morfinistens anfall på Nes.

Nils Collett Vogt, som foruten å være kjent norsk forfatter også var godseier i Midt-Sverige, satt en sommerdag i lyshuset i på Sandefjords Bad tidlig i 1920-årene¹⁸ sammen med den svenske forfatteren Axel Lundegård og Anders Andersson. Anders forteller om en hendelse som Nils Collett Vogt senere (1947) refererer i et brev til Ninni Roll Anker:

"Frøding bodde først på Fossum og var uregjerlig. En natt da Andersson holdt vakt. slo døren opp og Frøding fór mot ham med en stol klar til slag.

Anders Andersson så stille på ham og sa uten å heve stemmen:

"Nej, men Frøding – han får väl sansa sig."

Det ble ro.

I julkvelden i Sandefjord taler Anders Anderson om søskene Frøding med en tro tjeners utvungne hengivenhet. Den store dikteren var en av de beste menneskene han noen sinne hadde kjent, sa Anders til Axel Lundegård og Nils Collett Vogt, med en sinnets adel som menneskene i allmennhet forbiser, fordi de bare dømmer etter overflaten. Et spesielt bidrag til vurdering av Frødings psykiatri representeres av medpasienten Fernanda Nissen – en titan i norsk arbeiderbevegelse og kvinnekamp – i artikkelen "Jakten på de døde"

¹⁸ Gjengitt i Michanek, Germund (Så minns vi Gustaf Frøding". Ss. 136-138. Også i Lundegård, Axel (1925) "Julkväll i Sandefjord", inngår i forfatterens "Sett och känt", Bonniers, Stockholm 1925.

i Tidens Tegn. Fra sitt samvær med dikteren presiserer hun i artikkelen, mange år etter deres pasientsamliv på Lillehammer, at han var sine villfarelser bevisst. Og med dette punkterer Fernanda Nissen schizofrenidiagnosen. Hun elsker åpenbart dikteren som skjønnånd og også hennes brev til ham er stappfulle av varme og beundring.

Fra Tandem stammer det berømte ”Mjølhandlerportrettet” av Gustaf Frøding, tegnet av medpasienten Carl-Erik Tørner, først trykket i ”Ord och Bild” i 1917. Dikteren var lite fornøyd med det uttrykk av fremskreden alder, fedme, tilbaketrent borgerskap og tretthet han følte Tørners tegning viste opp av ham – han syntes han så ut som en ”mjølhandlare”, og det var ingen positiv identifikasjon!

”Tørner och jag kommer bra öfverens, han är också naiv, ett lättsinnigt konstnärsbarn, med fantasi och liflighet”, skriver Frøding i brevet til søsteren Cecilie fra Nes i september.

Carl-Erik Tørner kom fra en fremtredende svensk teaterfamilie, han var utdannet ved det svenske Kunstakademiet. Han var også pasient på Tandem. Han var ved besøket også aktivt med ved å gi tegninger til restaurering av Nes Kirke i nygotisk stil, etter branden 1888, noe også dr. Holm var aktiv med på i denne periode. For sitt bidrag fikk Carl-Erik Tørner et gullur i gave av Nes menighet. Etter Nesoppholdet kom han i noen år til å tilhøre en kunstnerkoloni i Leksand, før han avsluttet sitt liv under bohemiske år i Motala. Hans Frødingportrett fra Tandem regnes som hans mest kjente verk. Kirkerestauratøren fra Nes er representert i det svenske Nasjonalmuseet med 10 arbeider.

Det lever fortsatt enkelthistorier om Frødings opphold blant befolkningen på Nes, særlig hans vandringer fra Fossum og Tandem ned til Mjøsstranda. En dag forsvant Frøding fra Tandem og dr. Holm fant ham igjen ved stranden til innsjøen. ”Har doktoren tenkt på hvor lett det skulle være bare å klive ut i vannet og gjøre slutt på elendigheten”, sier Frøding. ”Jo, men har dikteren tenkt på hvilke fortredeligheter han da ville skaffe meg”, svarer legen.

Fossum-Tandem-Tingnes-Bryggen: Det antas å være i denne triangel at Frødings bevegelser under Nesoppholdet skjer og ferdselsårene her var den gang langt på vei de samme som de er i dag. Det kan være grunn til å tro at hans bevegelser var ganske faste, opplagt var han nok daglig på Tingnes, kanskje et par ganger om dagen, promenerende – som det da het – og alene. På Nes, som alltid på Lillehammer, må vi tro at han mye av tiden møtte Skibladner og dampskipstrafikken på bryggen, iakttakende de reisende fra den store verden utenfor og på jakt etter ny brevpast.

Han skriver om dette i ”Reisebrev från Norge” og under pseudonymet ”Hans Sax” i Karlstads-Tidningen fra Nes den 28de juli 1894:

”Solhettan låg och stekte på Mjøsen och de vida branterna runt omkring. Jag satt på bryggan vid Näs utanför Hamar och väntade på det ypperliga skeppet Skibladner”, vilket tycktes gå något trögare än sin namne i gudasagan vilket gick lika bra till lands som till sjöss, om jag inte missminner mig,

Vid det jag satt där steg en mand fram till mig och sade:

”De er vel sorenskrivern”

Jag kände mig smickrad att bli misstagen för en så betydande person – ”sorenskriver” i Norge är ungefär det samma som häradshövding i Sverige – men jag svarade i alla fall att jag inte var ”sorenskrivern”

”Aa saa naa da”, sade manden, ”jeg tenkte de skulde være den konstituerte sorenskriveren, jeg vilde nok snakke med ham”.

”Aa saa naa da”, sade jag. När man i Sverige säger ”jaså”, säger man i Norge ”aa saa naa da” – helst med en lång förvånad dragning på ”saa”.

Äntligen en halvtimme senare än jag drömt kom det ypperliga skeppet Skibladner fram. Jag steg ned i en båt och lät mig ros ditut, fallrepstrappan sänktes, jag tok mitt pick och pack, stretade mig upp och klev huvudstupa in i turistströmmen – män, kvinnor, barn, kappsäckar, jaktgevär, säckar, lårar. Jag stannade där jag först föll ned, vilket lyckligtvis var på en skeppsstol, som stod enkom tillreds åt mig vid relingen. Min kappsäck och mitt resdon lät jag ligga där jag släppt dem och tog därefter saken lugnt. Det var intet värt att ta den på något annat så att – det var för trångt. Därefter satte jag mig att betrakta turistströmmen litet närmare – stilig flickor i killiga hattar, småbarn som voro klädda som tomtar och troll (det är modet nu för tiden), dulsiga regnkappsherrar och späda ynglingar med väska, turistmössa och strumpben.”

Forvekslingen med sorenskriveren kommer nok av at Frøding var en elegantiér, pedantisk korrekt, særdeles urbant- og til tider kostbart antrukket – han hadde hvit dress, antatt den eneste på Nes. Han var avmålt, mer av nervøsitet og sjenanse enn av påtatt betydningsfullhet. Allerede nå, i 34 års alder, fylles dette opp med en småkorpulent pondus¹⁹.

Under årene sniker det norske språket seg inn også i hans skrift, dels litterært tilsiktet, dels av en ufrivillig fornorskning av det skriftlige verdagsspråket (brevene) og deler av journalistikken. Her hører nok også fellesskapene mellom dialektene i Värmland og på Hedemarken inn. Frøding er en skarp observatør, det preger flere av hans mange reportasjer fra Skibladnerferdene som dikteren gjorde. Den aktuelle ferden fører først til Lillehammer, deretter forbi Aulestad og til Skeikampen der han treffer sin norske oversetter, Alma Forsberg²⁰.

Gustaf Frøding hadde antatt lite kontakt med den vanlige lokalbefolkningen på Nes, kanskje med unntak av Fossums og Tandems nærmeste naboskaper. Her er det samtidig verd å merke at Frøding på dette tidspunktet var vel kjent med norsk landsbygd fra tidligere opphold på Suttestad Gård og Sanatorium på Lillehammer. Dessuten, Frøding likesom søsteren var på dette tidspunkt også språklig naturalisert som norske - i tillegg til det svenske - i det muntlige språket, for forfatterens del langt på vei også i det skriftlige språket.

Tandem som liknende sanatorier den gang var fylt opp av økonomisk og kulturell elite, men vi vet ikke hvem som var der samtidig med Frøding. På sanatoriet på Lillehammer og ved besøkene i Gausdal hadde han ett nært forhold til en særdeles kompetent pasientkrets, men på Tandem var de mer på avstand, dels var han til tider svært syk, dels bodde han til store deler nede på Fossum Gård og søsteren antas ha beleiret ham.

Frøding likte seg i Norge og med nordmennene. Her i Mjøstraktene fant han også et miljø sammenlignbart med Värmland og han identifiserte seg også med den forbeholdenhet som preger landbygdens befolkning i forhold til storbyens sett og som på mange måter har gått inn i en sorts folkepsykologisk karikatur av forskjellen mellom den nasjonalitetspregende høysvenske bykultur og Norges gjennomgående bygde-folkekultur. Til danske Alma Forsberg

¹⁹ Han var 177 høy og veide antakelig 80-84 kg.

²⁰ Reisen til Gausdal skjer 18.-25- juli 1894, men samtalen med oversetteren der blir faglig overfladiske og mindre vellykket, mens den helsemessige gevinsten ved fjellopholdet var åpenbar.

skriver han høflig fra Nes i september 1894: ” – ni danskar har visst ännu svårare än vi svenskar att förlika er med norska lynnet. Jag för min del kan dock tämligen väl förstå mig på dem (norskarna, förstås) och fäster mig icke så mycket vid deras sträfva sätt. Det är så mycket flackhet och herremannsläthet hos oss svenskarne att jag tycker det är bra att ha litet omvexling i den rejälla norska bondaktigheten”.

Fra Nes dro Frøding til Lillehammer, der han ble i ett og et halvt år til. Et år til fikk han i så Sverige, deretter ble han i hovedsak fast psykiatrisk hospitalisert (1898). 1895 ga han under oppholdet på Lillehammer ut diktsamlingen ”Räggler och paschaser” der flere dikt er utarbeidet på Nes.. Ved avslutningen av oppholdet ved Mjøsa ga han 1896 ut sin mest berømte diktsamling, ”Stänk och Flikar”, i stammen av diktsamlingen inngår ovennevnte dikter, unnfanget på Nes.

Disse diktene inngår i vårt nabolands nasjonale litterære arv. Ovennevnte ”Drömmar i Hades” og ”Bergslagstroll” er gjengitt i ni respektive syv svenske diktantologier, de er 3 generasjoners skolelærdom og siteres fortsatt rett opp og ned av menigmann ute på bygdene og i byene i Sverige.

I Norge solgte Frøding frem til mellomkrigsårene mer enn alle andre svenske lyrikere til sammen. Men i hans samtid, på Hedemarken som i det større Norge, var det tyst. Men ved hans 50-årsdag, ved hans bortgang et år senere, i 1911 sto også Norge på hodet. Hans begravelse i Stockholms var som Bjørnsons, som Nansens i Kristiania.²¹ Frøding er altså i Sverige like høyt holdt og også dokumentert som Bjørnson og Ibsen her. Bare deler av dikterens viktige tilsammen mer enn 3 års lange opphold nord ved Mjøsa er trukket inn i svensk Frødingforskning. Fortsatt ligger det offentlig ukjent viten gjemt også ute på Neslandet.

Næsningen bør kjenne sin besøkelsestid, gi ham en plakett på Tingnes, som det begir seg ved hundreårsjubileet i 2005 – som ingen annen var han den litterære forespråkeren for samforstand og forsoning mellom broderfolkene i stridsår.

”Om jag vore Kung skulde jag upplösa unionen”, skrev han. ”Inget Krut!” heter et av hans dikt – tilegnet ”norskætere og svenskætere i begge land”. Det er dumt å sløse krefter på en kamp som er over, farvel til gamle strider, velkommen til en fremtid sammen med jevnbyrdig selvstendighet, så dikter og skriver Gustaf Frøding på 1890-tallet i stridens hete.

Det lå til hans lynne, han var som värmlänning vokst opp like på den andre siden av gjerdet. Og hans år av observasjon, pleie og samliv med befolkningen langs Mjøsstranda forsterket hans følelse av folkelig brorskap.

Så minnes – næsning - Gustaf Frøding ute på Neslandet!

²¹ Ved sin død var dikteren blitt rik og også søsteren Mathilda ble gjennom brorsarven godt formuende, ved sin bortgang 1917 testamenterte hun Gustaf Frødings Minnefond til Lillehammer Kommune. Dette antas ukjent for hennes venninner på Nes som mottok hennes postkort og brev frem til hennes bortgang og som kjente hennes slit og oppofrelser for broren under årene på Fossum og Tandem. Økonomisk fikk hun allikevel tifold tilbake.